

KONTAKT

Sydslesvigsk Forenings informationsblad

Foto: SSF/Tim Riediger - Grafik: Archäologisches Landesamt Schleswig-Holstein

UGENS OVERSKRIFTER

Verdensarvens danske far

Arkæologen Nis Hardt er leder af Danevirke Museum og en af de bedste kendere af voldanlægget. I mere end to årtier har han arbejdet for at gøre Danevirke til verdenskulturarv.

Læs mere på KONTAKT side 3

Et museum, vi kan være stolte af

På SSFs Danevirke Museum fortælles ikke kun den ny verdenskulturarvs historie. Her kan man også lære meget om vores tid og hvor mindretallet i Sydslesvig kommer fra.

Læs mere på KONTAKT side 4

Anbefalet til gentagelse

Mindretallets stand ved weekendens kulturelle havnefest AHØJ i Flensborg var en stor succes, så SSFs ankerkvinde i foretagendet håber og forventer, at AHØJ finder sted igen i 2020.

Læs mere på KONTAKT side 6

Vi bærer nu stolt på Danmarks og verdens

kulturarv!

UNESCO har udnævnt vikingebyen Hedeby (Haithabu) og Danevirke til verdenskulturarv. SSF, der sammen med Slesvig-Holstens arkæologer og kredsens Slesvig-Flensborg værner om det gamle danske voldanlæg, vil nu styrke formidlingen af dette betydningsfulde stykke Danmarks- og grænselandshistorie.

Proceduren i det lille arabiske Land Bahrain lørdag eftermiddag tog kun uvæsentligt mere end seks minutter, så kunne Sydslesvig varte op med sin første verdenskulturarv. Beslutningen havde været ventet, efter at det internationale råd for mindesmærker ICOMOS i maj havde anbefalet verdensarv-status til Danevirke og Hedeby. Men alligevel var nerverne på højkant og jubelen i Sydslesvig stor, da mødets præsident bankede sin hammer i bordet og erklærede ansøgningen for godkendt. Derefter ringede nyheden om Danevirke ikke kun gennem de tyske medier. Det gav også landsdækkende genlyd i Danmark.

Et af Danmarkshistoriens stærkeste nationale symboler

Glæden er også stor hos SSF, der med Danevirke Museum har været direkte involveret i hele processen. For den danske side er det især Danevirke,

der står i forgrunden ved den nye verdenskulturarv. "Hedeby er spændende og har stor historisk betydning, men Danevirke er mere end det. Det er et af Danmarkshistoriens stærkeste nationale symboler. Dette grænselanlæg har bidraget til, at der tidligt er opstået et kongerige nordpå. Så dets betydning for Danmarks fødsel og identitet kan slet ikke overvurderes," siger SSFs formand Jon Hardon Hansen.

Han er glad for, at det nu netop i et tysk-dansk parløb er lykkedes at opnå den højeste internationale status. "Danevirke er i løbet af tiden for Danmark blevet et symbol på adskillelse udadtil og det samlende indadtil. Volden har som intet andet vartegn været symbol på afgrænsning overfor det tyske. Derfor er det en historiens ironi og velsignelse, når vi dag festligholder sammen, at vi i dansk-tysk fællesskab har båret Danevirke frem til verdenskulturarven," fremhævede Jon Hardon Hansen ved en lille festlighed blandt projektets partnere ved Danevirke Museum i søndags.

Anerkendelse til dansk medvirken

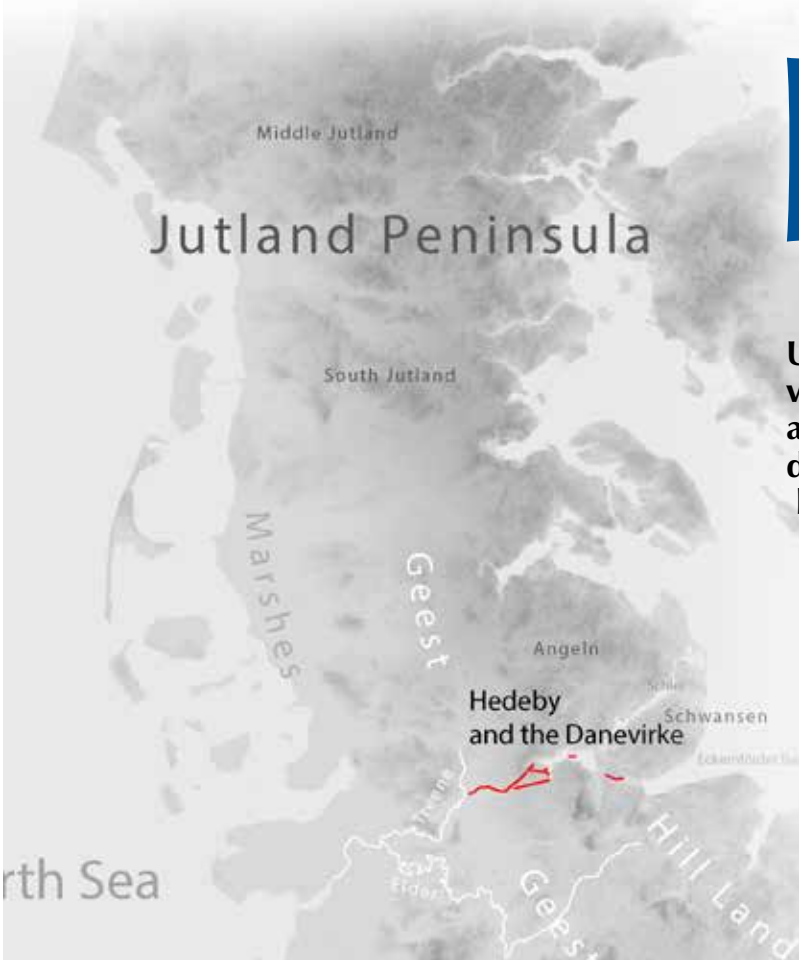
Ved denne lejlighed blev det også fremhævet, at de danske partnere i Sydslesvig har spillet en vigtig rolle i forbindelse med verdensarv-an-

søgningen. Der var ikke mindst stor ros til arkæolog Nis Hardt fra bl.a. Slesvig-Holstens kulturminister Karin Prien, SSF-formand Jon Hardon Hansen og de involverede fagfolk. Som leder af SSFs Danevirke Museum har han været en af de centrale personer bag to ansøgninger til UNESCO, og lørdagens resultat er i høj grad hans succes. Roser for godt samarbejde og støtte var der også til SSF-generalsekretær Jens A. Christiansen, tidligere kulturminister Anke Spoorendonk (SSW) og Danmarks forhenværende generalkonsul og historiker Henrik Becker-Christensen, der ligeledes var til stede.

Ser nu på forbedringer

Jon Hardon Hansen påpeger, at SSF som mindretallets kulturelle hovedorganisation allerede i dag er med til at bevare, pleje og fortælle om voldanlægget. Centret for formidlingen er Danevirke Museum, hvor gæster serviceres på både dansk og tysk. "Det er en ære for os som dansk mindretal, at vi kan tage vare på en så vigtig del af vores fælles historie. Vi vil nu sammen med vores tyske og danske partnere se på, hvordan vi kan bruge verdensarven som løftestang til at udforske anlægget bedre, udvide den arkæologiske park og udvikle en endnu bedre præsentation af Danevirke," lover SSF-formanden. *leb*

Mere på side 2-4. Leder side 5.

Danevirke er verdensarv

Fotos: SSF/Tim Riediger

De er parate til sammen at tage hånd om verdenskulturarven: Max Triphaus fra Tourismusagentur Ostseefjord Schlei, direktør Claus von Carnap Bornheim fra Schleswig-Holsteinische Landesmuseen, kulturminister i Slesvig-Holsten Karin Prien, Slesvigs borgmester Arthur Christiansen (der synligt skulle videre til gildefest), SSF-formand Jon Hardon Hansen, Danevirke Museums leder Nis Hardt og Stefanie Kloof fra Archäologisches Landesamt.

Herunder: Kulturminister Karin Prien og SSFs formand Jon Hardon Hansen ved Valdemarsmuren.

Danevirke er vores fælles ansvar

For SSF er Danevirke i dag et dansk-tysk projekt. Det gjorde foreningen formand Jon Hardon Hansen tydeligt, da verdenskulturarv-projektets partnere mødtes for at fejre succesen ved Danevirke Museum i søndags.

"Det danske mindretal har i mange år taget medansvar for denne arv. Med Danevirkes historie plejer vi et stykke fælles historie. Vi gør det for danske som for tyske, og vi gør det i et tæt samarbejde og koordineret med partnerne i Archäologisches Landesamt, Landesmuseen og også med Museum Sønderjylland. Denne form for arbejdsdeling i det dansk-tyske samarbejde på kulturområdet er en succeshistorie, der fortælles alt for sjældent", fremhævede SSF-formanden for de fremmødte partnere og pressen.

Danevirke Museums leder Nis Hardt

bekræfter, at museet er knyttet fast ind i en solidt netværk både nord og syd for grænsen: "Vi arbejder i dag både sammen med danske og tyske arkæologer og historikere, når vi forsker og formidler. Vi er på den ene side associeret med Museum Sønderjylland, har et fælles program for skoler med Historiecentret ved Dybbøl Banke og samarbejder med Aarhus Universitet. Men på den anden side er også de slesvig-holstenske arkæologer og delstatsmuseerne meget nære partnere. Vi er desuden del af et netværk for formidling til tyske skoleelever og samarbejder med universitetet i Kiel."

Ny fortælling om Danevirke

For Nis Hardt er dette også udtryk for, at den historiske fortælling omkring de nationale mindesmærker og mindedage har forandret sig, siden freden har lagt sig over det dansk-tyske forhold i løbet af det sidste århundrede: "I dag handler det ikke længere om at bruge disse

fortidsminder til at fremme nationalfølelsen, men om at vise, hvor vore nationer kommer fra."

Han påpeger, at tyske pionér-soldater sammen med danske kolleger har været med til at rekonstruere den danske Skanse 14, der i 1864 skulle stoppe prøjsiske og østrigske tropper på vej op i Sydslesvig. På den anden side har den danske A. P. Møller Fond gjort det muligt, at danske og tyske arkæologer i fællesskab udgravede den gamle port, der først blev opdaget for få år siden.

Danske og tyske eksperter

Nis Hardt kaldet det "et privilegium" at kunne samarbejde med kolleger i to lande, når det gælder om at forske og bevare Nordeuropas største fortidslevn: "Hvad mere kan man ønske sig, end at kloge hoveder fra to lande beskæftiger sig med den samme del af historien og de praktiske problemer, vi som museum står overfor?"

Sidst mødtes konserveringsekspertter fra Danmark, Slesvig-Holsten og Berlin i marts på Danevirke Museum for at drøfte, hvordan man kan konservere den yngste del af det middelalderlige fæstningsanlæg. Valdemarsmuren af teglsten har været udsat for elementerne i cirka 850 år og viser tydelige tegn på forfald, uden at det hidtil er lykkedes at finde en måde at bevare den på. Nu vil man i fællesskab finde en løsning.

Del af det danske kulturrum

Hardt påpeger, at dette dansk-tyske samarbejde indenfor forsknings- og museumsverdenen allerede foregår i meget lang tid, uden at det har vakt den helt store opmærksomhed. "Set med videnskabens nøgterne briller har det stået klart i mange årtier, at vi sidder i samme båd. Det er for eksempel ikke uden grund, at Det slesvig-holstenske Landesmuseums kunstsamling har en stor afdeling, der omfatter den danske Guldalder.

Det er det, der har været vores historie indtil 1864." Også indenfor Nis Hardts fagområde ligger nogle af Danmarkshistoriens største skatte i museet på Gottorp Slot i Slesvig. Der kan

man se den berømte store Nydam-båd fra romersk jernalder, der blev fundet ved Sundeved, og mange andre spændende og flotte fund, der er blevet gravet op i Nord- og Sydslesvig.

Stor tillid til hinanden i dag

"Det dejlige er, at alle indenfor kulturområdet i dag er enige om, at Sydslesvigs historie og kultur gennem århundreder har været dansk, og at det er vores fælles kulturarv som vi også tager vare på for hinanden - uafhængigt af, på hvilken side af grænsen tingene ligger i dag. At vi så som dansk mindretal får mulighed for at tage hånd om en del af historien, der endda er vigtig nok til at blive verdenskulturarv, viser, hvor langt vi er nået. Det kræver tillid, på denne måde at overlade en del af historien til hinanden. Det var slet ikke gået for få årtier siden," er Danevirke Museums leder overbevist om. *leb*

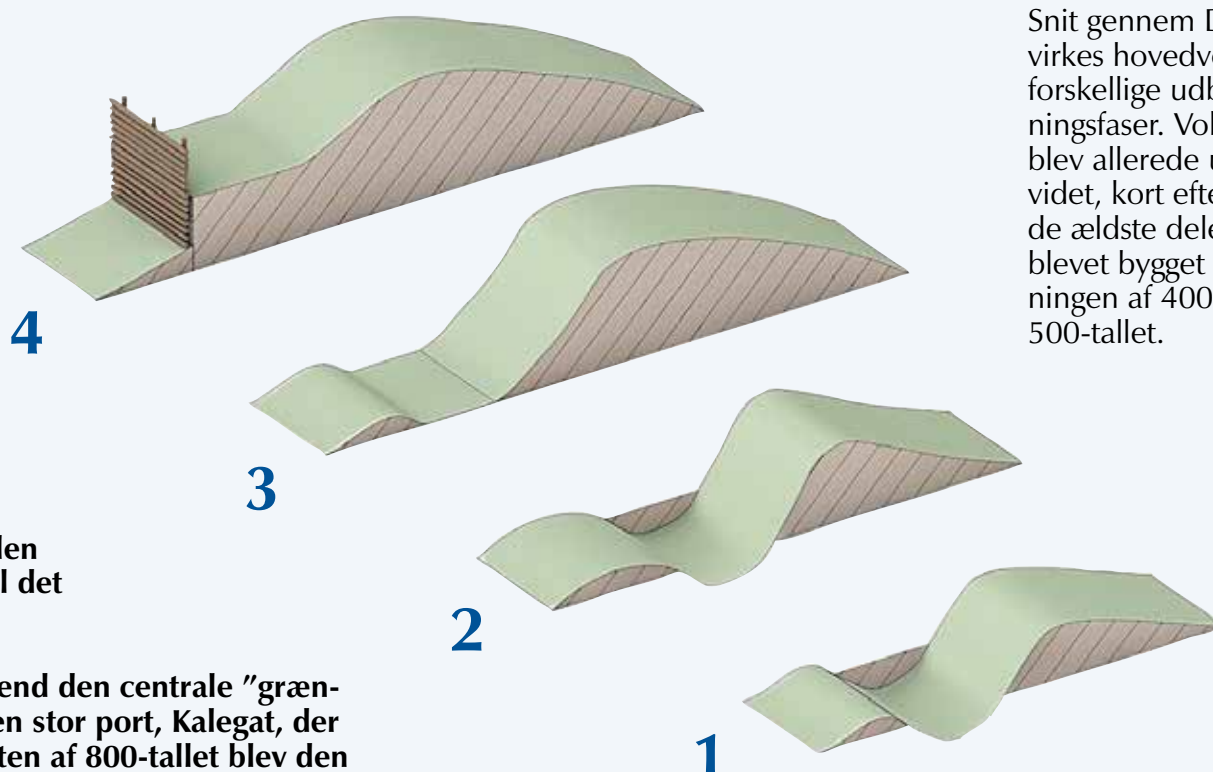
Danevirke

Omkring år 500

Danevirke blev oprettet for ca. 1500 år siden af Danerne, for at beskytte befolkningen i Jylland mod frankiske, saksiske og slaviske angreb. Danerne havde fortrængt en stor del af de i området bosiddende Anglere, der udvandrede til England i det 5. århundrede (deraf angel-saksere).

Vest for Slesvig bliver volden gennembrudt af Hærvejen, der går fra Viborg til Hamborg-området. Vejen har været den centrale trafikakse i Jylland fra bronzealderen og helt op til det 19. århundrede.

Der, hvor Danevirke Museum i dag ligger, lå intet mindre end den centrale "grænseovergang" mellem Centraleuropa og Norden. Her stod en stor port, Kalegat, der var kendt i hele Europa. I de frankiske Rigsannaler fra starten af 800-tallet blev den nævnt og fremhævet som eneste port i hele Danevirke.

Snit gennem Danevirkes hovedvold i forskellige udbygningsfaser. Volden blev allerede udvidet, kort efter at de ældste dele var blevet bygget i slutningen af 400- og 500-tallet.

Danevirke er verdensarv

Foto: SSF/Tim Riediger

Nis Hardt har været "partner in crime" med de danske og slesvig-holstenske arkæologer i en menneskealder. Nu har han bidraget til, at hans hjertensbarn Danevirke har fået den ypperste anerkendelse og er kommet med på UNESCOs liste.

Han er verdenskultur- arvens danske far

Den ny verdenskultur arv i Sydslesvig har mere end et ophav. Men den har ihvertfald en dansk far. Han hedder Nis Hardt og er til dagligt leder af SSFs Danevirke Museum. Her passer han på museets tre udstillinger om Danevirke, 1864 og det danske mindretal og holder også et vågent øje med Danevirkes vold, der ligger lige uden for hans kontorvindue.

Kontoret er stuvet med alskens papirer og genstande - deriblandt en historisk sabel, gamle oversigtskort over Danevirke, diverse dyrekranier og en spade med påskriften "Grabungsleiter Nis" samt holder til ølflaske. I rummet ved siden af er der et stort bibliotek med alskens viden om Danevirke og mindretallet. Så her havde han kunnet sidde og hygge sig med planer om at shine udstillingerne i museets monterer en smule op her i årene op til hans pensionering. Men Nis Hardt er på trods af den stoiske ro og afslap-

pethed, han udstråler, et menneske med professionelle ambitioner.

Godt netværk

Nis Hardt er uddannet arkæolog og ekspert i Danevirke. Han har været med til at skrive voldens historie på mange måder - både på dansk og på tysk. Så han er en værdsat sparrings- og samarbejdspartner for Slesvig-Holstens arkæologer, når det gælder om at udforske og bevare det gamle danske voldanlæg. De personlige forbindelser fejler intet. Nis Hardt har både været arkæolog i Danmark, hvor han blandt andet finkæmmede det berømte søhandedelsplads i Lundeborg fra romersk jernalder og gravet for Archäologisches Landesamt i Slesvig-Holsten.

Derfor har han også været med fra starten af, da ideen om at ansøge om verdensarv-status til Hedeby og Danevirke opstod. Og gennem årene har han været en af de drivende kræfter for udforskningen af Danevirke, for eksempel da danske

og tyske arkæologer med støtte fra A. P. Møller Fonden for nogle år siden udgravede Danevirkes gamle portåbning.

Spændende slutspurt

Lørdagens beslutning hos UNESCO i Bahrain fulgte Nis Hardt på sin kones mobiltelefon. Inderkredsen omkring Archäologisches Landesamt havde oprettet en egen Whatsapp-gruppe, hvor de siden fredag fulgte slagets gang i Bahrain. På afgørelsens dag i lørdags var der nerver på i det eksklusive selskab. Først havde nogen i allersidste øjeblik klaget til UNESCO over ansøgningen fra Slesvig-Holsten. Derefter annoncerede UNESCO, at de delegerede ville slutte mødet og gå hjem kl. 17. Men tiden trak ud, fordi ansøgningserne der var på tur før, varede længere. Efter at en ligeså skuffet som varmbloodet fransk repræsentant benyttede afvisningen af hans ansøgning til at skælde de tilstedeværende hæder og ære fra og skabe tumult, var tidsplanen skredet for

alvor. Men kl. 16.30 kom turen så alligevel til Hedeby/Danevirke, mødets formand kortede proceduren af og efter seksethalv minut var den sydslesvigske ansøgning blåstemplet. "Det var først en enorm lettelse og så var glæden overvældende," siger en stadig glad men træt Nis Hardt, der derefter har måttet stillet op til interviews fra morgentil aften.

Verdensarv forpligter

Fire dage efter beslutningen er det for ham nu tid til at kigge fremad og se på, hvad tidsregningen efter den 30. juni 2018 bringer. "Verdensarven gør for mig ikke Hedeby og Danevirke mere vigtige. De har i forvejen haft en immens betydning for os. Men når de også er verdenskultur arv, så er der jo måske også større interesse udefra for at se på vores landsdels historie. Desuden er verdensarven en udnavnelse, der forpligter."

For ham ligger den største forpligtelse fra verdensarv-status hos kredsen Slesvig-Flensborg, som ejer Danevirke. "Vi vil alle i fællesskab kigge på, hvad der skal til for at konservere og præsentere anlægget. Især Valdemarsmuren er præget af erosion og har behov for en bedre beskyttelse for fremtiden. Hvilken løsning det bliver, er i sidste ende dog deres afgørelse," siger Nis Hardt, der personligt ville foretrække et tag over muren som man kan gå på - som på den vægtergang, der oprindeligt kronede den 4 km lange mur.

"For Danevirke Museum må vi spørge os, hvordan vi kan udvikle dette museum, gøre det større og yde en bedre, mere omfattende formidling i moderne museale rammer. En del af vores udstilling her er over 25 år gammel, så den kan godt tåle at blive shinet

op." Men det skyldes ikke kun verdensarven, understreger han. Grundforskningen i Danevirke er siden portens udgravning kommet så meget længere, at der er grundlag for en ny udstilling.

Drøm om bedre rammer

Nis Hardts drøm er, at Danevirke Museum på et tidspunkt vil være i stand til permanent at tage vare om og vise de fund, der bliver gjort ved voldanlægget. "Nu har vi immervæk en tradition i over 25 år for at formidle voldens historie. Så ville vi også gerne kunne udstille alle de fund, der har med Danevirke og Danevirkes rolle i grænseregionen at gøre."

At dette i dag ikke er muligt, skyldes de konservatoriske rammer i museet. "Jeg håber, at vi ihvertfald kan lave en udstilling, der viser de enestående genstande vi fandt i Danevirkes port her lige ud for museet. Men man kan jo ikke sådan bare stille en 1500 år gammel spade i et kosteskab med glasvindue. Det skal der andre udstillingsbetingelser til."

For ham er det afgørende dog, at det ikke skorter på viljen hos landsmuseerne til at overlade Danevirke-fundene til SSFs museum. "Den tyske side er principielt indstillet på at overlade alle genstande, der er fundet ved, Danevirke til os, og det er da flot at have opnået det." *leb*

Nis Hardt forklarer udgravningen ved Danevirkes port, da Folketingets kulturudvalg besøgte museet i 2010.

Foto: Lars Salomonsen

800-1200

Vikingerne byggede nogle århundreder senere videre på Danevirke og inddrog Hedeby's halvkredsvold i fæstningsværket.

Sidste gang det oprindelige anlæg blev udvidet, var omkring 1170, hvor kong Valdemar den Store lod den såkaldte Valdemarsmur bygge. Den var beskyttet af teglsten, var 4 km meter bred, 5-7 meter høj og kronedes af en vægtergang i træ. Desuden oprettedes i denne tid fæstningen Thyrborg i nærheden af Danevirkes port.

Danevirke blev opgivet som forsvarsanlæg, da Valdemar Sejr overtog Holsten som del af det danske rige efter 1201. Derefter forfaldt det.

1864

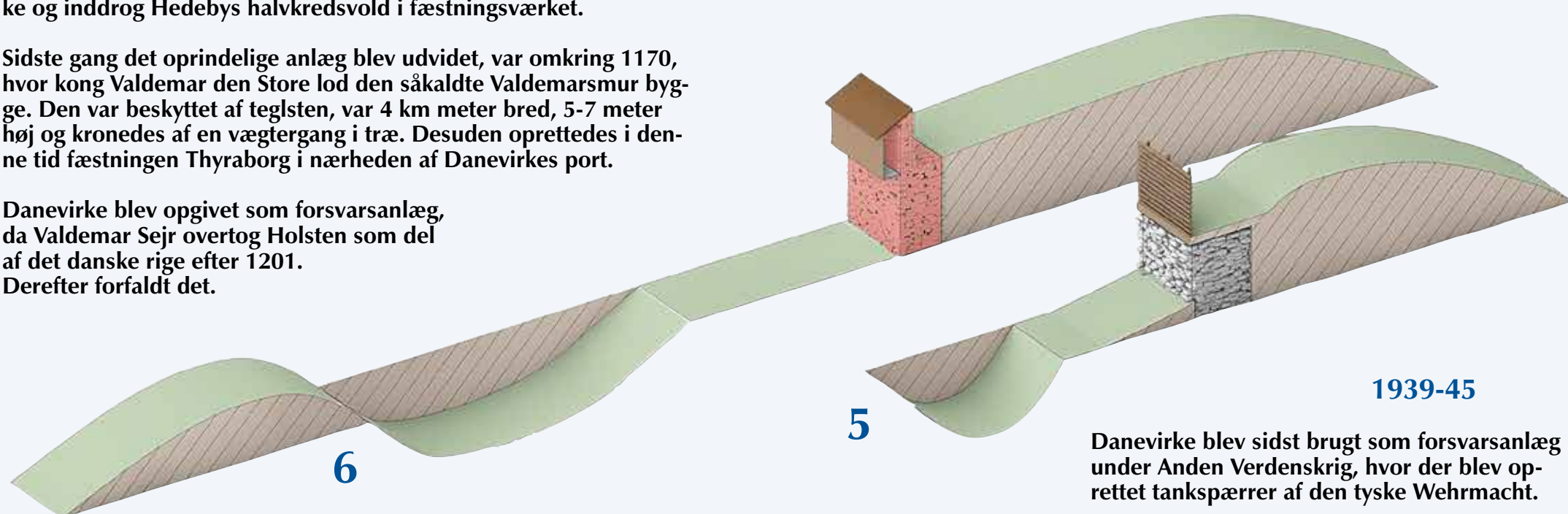
Danevirke blev genbrugt i den tysk-danske krig 1864, hvor der blev bygget danske stillinger ved volden, deriblandt 27 kanonskanser.

6

5

1939-45

Danevirke blev sidst brugt som forsvarsanlæg under Anden Verdenskrig, hvor der blev oprettet tankspærre af den tyske Wehrmacht.

Danevirke er verdensarv

Fotos: SSF/Tim Riediger

Lisbeth Bredholt Christensen og Nis Hardt er klar til at tage imod besøgsgrupper på Danevirke Museum.

Mindretalsudstillingen

Danevirke Museum

 Ochsenweg 5
 D-24867 Dannewerk
 tlf. +49 4621-37814

Åbningstider, priser og andre informationer på dansk og tysk findes på museets hjemmeside

www.danevirkemuseum.de

Et historisk museum, hvor man kan lære meget om nutiden

Det danske mindretals "Danevirke Museum" er allerede noget af et lille tilløbsstykke især for skoleklasser fra Danmark, der vil lære mere om grænser og mindretallet. Efter at Danevirke er anerkendt som verdenskulturarv af FNs kulturorganisation UNESCO, regner SSFs museum nu med en yderligere voksende interesse.

Kun få steder uden for Danmark kan man finde så fremtrædende levn af Danmarkshistorien og Danmarks skiftende grænser som i området omkring byen Slesvig.

Mulden er spækket med Danmarkshistorie her, hvor Sydslesvigsk Forening (SSF) har oprettet et museum. Lige ved siden af museet ligger den gamle grænsevold Danevirke. Her og mange andre steder i området har de første slag stået i den berømte tysk-danske krig 1864. Der er kun få kilometer til vikingernes største handelsplads i Nordeuropa,

Hedeby. Den ligger ved fjorden Slien, hvor Danmarks første kirke stod i 800-tallet og hvor Valdemar Sejrs søn Abel i 1250 dræbte sin bror, kong Erik Plovpenning. I området omkring Slesvig er også nogle af de mest betydelige fund fra Danmarks fortid gjort. De fleste af disse ligger på Landesmuseen, de slesvig-holstenske delstatsmuseer, få kilometer fra landsbyen Danevirke. Men når det gælder Danevirke, er mindretallets museum stedet.

Danevirke Museum er faktisk tre små museer i et. Der er en perma-

nent udstilling om, hvordan Danevirke blev bygget og udvidet gennem det meste af Danmarkshistorien. Der er en udstilling om, hvordan Danevirke blev brugt som skanse i den skæbnsvangre krig 1864. Og man kan i en udstilling se, hvordan der sidenhen opstod et dansk mindretal i området, der lever i bedste velgående den dag i dag.

Dette lille museum er i de sidste år blevet mere og mere populært blandt besøgende fra Danmark. I fjor har 15-16.000 mennesker besøgt Danevirkegården. En stor del af dem kom fra skoler, der nyder godt af, at skoleklasser har gratis entré til udstillingen. Det er dog ikke det, der først og fremmest trækker. "En af grundene er sikkert, at vi her på stedet kan formidle, at den fjerne historie og nutiden hænger sammen. Vi kan give skolerne et godt, tidssvarende tilbud, der ikke kun handler om historieviden, men også har meget med de unges verden i dag at gøre," siger Nis Hardt.

Grænser og national identitet

Sammen med religionshistorikeren ph.d. Lisbeth Bredholt Christensen har han udviklet et skoleprogram, der handler om grænser. "Vi ser sammen med eleverne på, hvad en grænse som sådan betyder. Det vil sige, ikke kun hvad Danevirke-volden har betydet, men også hvordan forskellige grænser ser ud, og at grænser ikke er noget, der ligger fast, men er blevet flyttet mange gange. Og så kigger vi på, hvad der sker med befolkningen, når en grænse flyttes. Der er

faktisk rigtig stor interesse for at få at vide, hvad det her mindretal egentlig handler om," fortæller Lisbeth Bredholt Christensen, der understøtter museet og dets museumspædagogiske arbejde.

Hun har lagt mærke til, at eleverne - de er som regel i 7. klasse eller ældre - er meget interesserede, når de kan se, at der er sammenhæng med nutiden. "I dag er spørgsmål om grænser, folkevandringer og mulighed for at kunne udfolde ens egen kultur jo meget aktuelle. Det er en fornøjelse at se, hvordan elever kan begejstres for museets emner, når først de har opdaget, at det også er relevant for dem."

For Nis Hardt er Danevirke det ideelle sted at stille spørgsmål om national identitet i Danmark: "Denne grænsegragning i folkevandringernes tid har bidraget til, at Danerne kunne udvikle sig nord for dette voldanlæg og dermed at verdens ældste kongerige Danmark overhovedet opstod. Danevirke er en del af Danmarks DNA og har ikke uden grund været et sted, der har spillet en stærk rolle i den nationale danske fortælling efter 1864."

Men museumschefen lægger vægt

på, at denne historie i dag fortælles på en anderledes måde, og at den i dag ikke er et spørgsmål og dansk versus tysk, men opfattes som fælles historie i regionen.

Verdenskulturarv øger interessen

Efter at UNESCO har optaget Danevirke som verdenskulturarv satser han nu på, at museets udstillinger og det bestående voldanlæg tiltrækker flere mennesker, som gerne vil opleve denne del af Sydslesvigs og Danmarks fælles historie.

1864-udstillingen

"Vi har gæster fra alle generationer og et godt tilbud til alle, hvad enten de interesserer sig mest for Danevirke eller mindretallet. Så jeg er ikke i tvivl om, at vi med den nye status i ryggen og 100-års jubilæet for folkeafstemningen om grænsen i 1920 lige forude vil kunne interessere mange mennesker for vort museum," siger Nis Hardt. *Ieb*

Danevirke-udstillingen

KOMMENTAR

Danevirke er en forpligtelse, der gør os glad

Jens A. Christiansen
Generalsekretær for SSF

Hvert enkelt af os SSF-medlemmer kan være stolt af, at vores

forening og Danevirke Museum har været med til at bære Danevirke frem til den fornemme UNESCO-status. Hvis ikke vi havde været med til at sætte fokus på denne underbelyste del af Danmarks og vores hjemstavnens kulturarv, og hvis ikke vores gode kræfter havde støttet projektet med råd og dåd, så var vi måske aldrig kommet så langt.

Men selvfølgelig har vi ikke gjort det alene. Uden gode frænder - frem for alle landsmuseernes direktør Claus von Carnap Bornheim, som har dyb indsigt i Sydslesvigs (danske) historie - var vi i hvert fald ikke nået så langt. Vores tyske venner har ydet et uvurderligt bidrag til, at et af Danmarks ypperste nationale symboler, der med rette kan betegnes som Danmarks vugge,

nu er kommet under verdenskulturorganisationen UNESCOs paraply.

I det hele taget er SSFs engagement omkring Danevirke Museum utænkeligt uden samarbejdet med fagfolk - arkæologer såvel som museumseksperter - både i Danmark og Slesvig-Holsten. Disse venner får vi også brug for, når vi nu langsomt vænner os til tanken om at administrere en kulturarv på verdensplan. For selvfølgelig må vi nu spørge os selv, hvordan vi under disse nye betingelser lever op til det ansvar, vi har overtaget for formidlingen af Danevirkes historie og betydning.

SSFs og de andre partners mål må nu være, at bevare vores kulturarv rent fysisk, f. eks. ved at sikre den skrøbelige Valdemarsmur, at fremme den arkæologiske forskning omkring Danevirke, at udbygge den arkæologiske park ved museet

og at udvikle en endnu bedre præsentation af Danevirke på museet.

Især det sidstnævnte er SSFs opgave. For vores tyske naboer har overladt det til os at fortælle voldanlæggets historie, hvilket vidner om meget stor tillid. Vi vil nu i samarbejde med danske og tyske museumseksperter se på, hvad der skal til for at skabe en tidssvarende fortælling om Danevirke, og hvilke rammer der er behov for, så vores museumsgæster får en god oplevelse og indsigt i Danevirkes enorme historiske betydning og Sydslesvigs danske krønike.

Så verdenskulturarven har ud over æren også pålagt os en tung forpligtelse, som vi tager alvorlig. SSF vil med stor glæde tage fat på denne udfordring og sammen med vores solide netværk nord og syd for grænsen finde den rette vej til at leve op til dette ansvar.

KONTAKT

Udgiver: Flensburg Avis. Ansv. chefred. Jørgen Møllekær
Redaktion: Lars Erik Bethge

Dansk Generalsekretariat, Nørregade/Norderstr. 76, 24939 Flensburg
Telefon 0461/14408 120 eller 14408 122 - Internet: www.syfo.de - e-mail: info@syfo.de
Udkommer hver torsdag. Bezugspreis ist im Mitgliedsbeitrag enthalten.

UGEN DER KOMMER

6. juli
SdU: Fodboldskole for 11-14 årige på IF's boldbaner, Slesvig 6.-8.7.
Flensburg SSF- og SSW-distrikt Nord: Sommerfest i Tønnsenhuset kl. 18

7. juli
SSF-distrikt Oversø/Frørup, Ældreklubben og Kvindeforeningen: Udflugt ud i det blå for de unge over 60 år fra Trene-Skolen, Oversø kl. 14
SSW-distrikt Slesvig by: Grilleftermiddag i baggården på Slesvighus kl. 16
SSF-distrikt Bøglund: Udflugt til Malente fra forsamlingshuset kl. 11

8. juli
SSF-distrikt Isted/Jydbæk: Grilleftermiddag hos Christa og Martin

9. juli
SdU: Fodboldskole for 8-10 årige på IF's boldbaner, Slesvig 9.-11.7.

10. juli
Den slesvigske Kvindeforening: Sommerudflugt til Esbjerg og Vesterled fra Harreslev Danske Skole kl. 8
SSF-distrikt Bøglund: Hobbyaften i forsamlingshuset kl. 19-21

11. juli
SSF-distrikt Ravnkær: Strikkecafe i forsamlingshuset kl. 15.30
SSF-distrikt Isted/Jydbæk: Husflid i Jydbæk forsamlingshus kl. 18

12. juli
SSF-distrikt Damholm: Hobbyklub i forsamlingshuset kl. 15

Sommer-åbningstid på Flensborghus

I sommerferieperioden fra 9. juli til 17. august er der ændret åbningstid i receptionen på Flensborghus: Mandage - fredage er der åbent fra kl. 8 til 12.

Dørklokken er dog sat til i den almindelige arbejdstid på Dansk Generalsekretariat og SdU - men tag gerne kontakt per telefon først.

Enkeltsalget af billetter til den kommende teater- og koncertsæson er i fuld gang, og som altid vil nogle arrangementer være udsolgt hurtigt.

Hvis du har en yndlingsforestilling, du gerne vil deltage i, så husk at sikre dig billetterne nu. Du kan bekvemt bestille dem på ssf-billetten.de

SSF teater og koncerter

Program 2018-2019

Forestillinger

08.09.2018 - 16:00
Opera i det fri
Flensburg Bibliotek

15.09.2018 - 15:00
Sigurds Danmarkshistorie
Stadttheater, Flensburg

26.09.2018 - 20:00
Kurt & Kirsten - komisk/drama
Slesvighus, Slesvig

03.11.2018 - 20:00
Grounded - krigsdrama
Stadttheater, Flensburg

11.11.2018 - 20:00
I sidste øjeblik - komedie
Stadttheater, Flensburg

22.11.2018 - 20:00
Andens Verdenskrig - humor
Harreslev Danske Skole

20.01.2019 - 16:00
Emil fra Lønneberg
Nordfrieslandhalle, Læk

24.01.2019 - 19:00
Stræber - Cornelius Hansen-Skolen, Flensburg

01.02.2019 - 20:00
Flagermusen - operette
Stadttheater, Flensburg

16.02.2019 - 20:00
KRASH & Chopin Danser
Stadttheater, Flensburg

25.02.2019 - 20:00
Livet - hvor svært ka' det være?
Stadttheater, Flensburg

09.03.2019 - 20:00
Dæmoner - drama
Stadttheater, Flensburg

11.03.2019 - 20:00
Panic Day - dans
Husumhus, Husum

14.03.2019 - 15:00
Kunsten at dø - komisk/drama
Flensborghus, Flensburg

27.03.2019 - 20:00
Kleopatra - opera
Idrætshallen, Flensburg

04.04.2019 - 20:00
Svend, Knud & Valdemar
Slesvighus, Slesvig

30.04.2019 - 20:00
Musik & Eventyr - musikteat.
Flensborghus, Flensburg

16.05.2019 - 20:00
Mød mig på Cassiopeia
Stadttheater, Flensburg

Koncerter

14.09.2018 - 20:00
En tur til Wien
Deutsches Haus, Flensburg

21.09.2018 - 20:00
Djævelske danse & festlig folklore, A.P. Møller Skolen, SL

02.11.2018 - 20:00
Tysk højromantik
Deutsches Haus, Flensburg

07.12.2018 - 19:00
Børnejulekoncert
Stadhalle, Nibøl

24.01.2019 - 20:00
Morgendagens stjerner
Christuskirche, Nibøl

31.01.2019 - 20:00
Stjernebesøg fra Berlin
Deutsches Haus, Flensburg

22.02.2019 - 20:00
3 x Henrik
Deutsches Haus, Flensburg

13.03.2019 20:00
Carmina Burana
A.P. Møller Skolen, Slesvig

Informationer

Du kan læse alt om disse arrangementer i den aktuelle teater- og koncertbrochure 2018-2019.

online: syfo.de/kulturtilbud eller bestil den på tlf. 0461 1440 8125

Flensborg

Fotos: Casper Schack

Det danske mindretals telt stod godt placeret på den vestlige havnekaj og vakte opmærksomhed.

AHØJ - en succes, som bør gentages

Forventningerne var høje, inden den første kultur-havnefest løb af stablen i Flensborg i weekenden. Men de blev til fulde indfriet. Både de mange besøgende og medarrangørerne fra det danske mindretal var tilfredse med arrangementet.

Vejrguderne havde ihvertfald intet at invende mod den nye form for havnefest, der skulle tilbyde mere kultur, mere dansk-tysk og dermed et også mindre kommercielt præg. Solen skinnede fulde fire dage i træk på de mange mennesker, der fornøjede og informerede sig omkring Flensborgs inderhavn.

SSFs kulturkonsulent Nina Lemcke, der var ankerkvinde for mindretallets program omkring 'Oplev Sydslesvig'-teltet, er også meget tilfreds med de fire dage på Flensborgs havnefront. "Vi havde i fællesskab et godt program, der ikke mindst appellerede til børnefamilierne, og som der blev taget godt imod. Så det har været en god oplevelse."

Hun fremhæver, at SSFs, Centralbibliotekets, Skoleforeningens, SdUs og Aktivitetshusets tilstedeværelse under AHØJ har været langt mere end en af de utallige boder på den store folkefest. "Mindretallet har været den største enkeltpartner for

arrangørerne og bidraget med en vægtig del til programmet også udover aktiviteterne ved vores telt. Det var blandt andet vores kulturtilbud, den danske sanger Mike Andersen, der optrådte til 'prime time' lørdag aften kl. 20 på hovedscenen." Det eneste skår i glæden blev, at den svømmende badmintonbane, som

SdU havde skaffet, ikke nåede frem til Flensborg af logistiske grunde.

For Nina Lemcke er der ingen tvivl om, at SSF og mindretallet bør være med igen, hvis der kommer en gentagelse. "Arrangørerne overvejer at gentage AHØJ om to år, og der skal vi ihvertfald være på banen igen. Det er en enestående chance for at vise et bredt publikum, at det danske mindretal og dansk kultur er en helt naturlig del af hverdagen her i vores grænseland, og at vi har rigtigt meget at byde på."

Der var både masser af legemuligheder for de små og informationer til de voksne. Her er det Nordisk Infos udstilling med de nordiske sprog.

Torsdagskoret

Torsdagskoret holder fødselsdag

Torsdagskoret fylder 50 år i år, og i den anledning vil vi gerne invitere alle interesserede til kaffe og kage på Flensborghus, lørdag den 1. september kl. 15 til ca. 18. Vi håber at du kan komme og være med til en hyggelig eftermiddag med godt humør og fællessang. Vi glæder os til at se dig og beder om tilmelding på inlojuech@gmx.de. Mange hilsener fra os i koret. På festudvalgets vegne. Inge Juech

Flensborg amt

Foto: Marike Hoop

Der er mange forskellige måder at lære dansk på

Man kan lære dansk på mange måder, om det er i workshops med yoga, første hjælp, frugt og grønt, leg og lær med ord eller ved at lave uroer af pil.

I weekenden var der for 14. gang Familiesprogkursus for familier med børn i de danske institutioner i Sydslesvig, denne gang på Christianslyst. Med stor iver arbejdede de 66 deltagere, børn som voksne med hjælp fra 17 workshopledere og lærere på at få et større ordforråd på dansk og dermed at få mere dansk ind i hverdagen.

Sydslesvigsk Forening, Dansk Skoleforening for Sydslesvig og Voksenundervisningen siger tak til de mange hjæl-

pere, tak til spejderne fra Thomsen Gruppen og Sankt Georgs Gildet, som kom forbi med vikingeværksteder. Og så stor tak til de mange positive deltagere, som uden mange pauser, knokler på med godt humør. Det er et meget godt koncept, som kræver en del frivillige. Vi er altid glade for flere, der vil komme og hjælpe os en eller to formiddage eller bare nogle timer. Det kan både være som workshopleder eller som en, der går denne til hånd, eller ved at lave en aktivitet for en flok børn.

Er det noget for dig, så henvend dig gerne til marike@syfo.de eller anne.lobach@skoleforeningen.org. MH

SSF Nordfrisland

Foto: Peter Hansen

SSF-seniorer i Frøslevlejren

Godt 30 seniorer fra mindretallet i Husum og Ejdersted amter var 2. juli på besøg i Frøslevlejrens museum. Museet er indrettet i den interneringslejr, der fra august 1944 til maj 1945 blev brugt til internering af danske modstandsfolk.

Første programpunkt var en times foredrag om lejrens historie - og alle var grebet fra først til sidst. Ikke mindst af fortællingen om, at meningen med lejren oprindeligt var at undgå deportationer til KZ-lejrene i Tyskland, men at adskillige fanger blev sendt videre til netop disse lejre. Nogle af dem havnede også i Neuengammes satelitlejr Svesing ved Husum.

Men også mere muntre fortællinger om lejrtilværelsen i Frøslev kunne fange opmærksomheden. Blandt andet om de indsatte kvinder, der var anbragt i en lejr i lejren, for at undgå for megen pjank mellem dem og de mandlige fanger. Der opstod en trafik med, at mændene smed skjorter og strømper over hegnet til kvindelejren og fik dem vasket og stoppet. De fik sig en vasketøjskæreste, hed det.

Efter at den medbragte mad var indtaget, var der lidt tid til at se på udstillingerne på egen hånd, inden turen gik videre til Christas Cafe ved Vanderup, hvor kaffen og kagen blev indtaget (foto foroven). PH

Kirken

Gudstjenester

søndag den 8. juli

Bredsted, 9.30, Parbo
 Egenfærde, 10.00, Mønsted
 Flensborg
 - Ansgar Kirke, 10.00, Böll
 - Helligåndskirken, 10, Ørsted
 - Sct. Hans, se Sct. Jørgen
 - Sct. Jørgen, 10.00 Dal
 Harreslev, 11.30, Böll
 Husum, 11.00, Vogel
 Kappel, 10.00, Korsgaard
 Lyksborg, 10.00, Møller

6. søndag e. trinitatis

Matt. 19, 16-26

Læk, 11.00, Parbo
 Rendsborg, 17.00, Brask
 Slesvig Ansgar, 10.00, Nicolaisen
 Sønder Brarup, 10.00, Mogensen
 Tarp, der henvises til nabosogn
 Tønning, 14.00, Parbo
 Vesterland, 11.00, Hansen, børnegudstjeneste

Torsdag, den 5. juli

FL-Ansgar, 17.00, Kirkegaard

Husk at

KONTAKT
 også holder
 sommerferie

Hvis du vil have noget offentliggjort inden udgaven den 16. august, skal vi have det senest fredag den 6. juli.